

20. april 1944, en morgen som alle de andre

Av Elsa-Karin Svendsen

Det er morgen ... Jeg er elleve år gammel, og går i femte klasse. I dag skal jeg til annen time på skolen, og jeg er alene hjemme. Vi bor i Kronstadveien, og huset ligger høyt så vi har en fantastisk utsikt fra stuevindue våre. Hele Løbergssiden, nedover mot Nygårdsparken og Geofysiske Institutt, ned mot sentrum av byen, over Store Lungegårdsvann og oppover hele Kalfarsiden. 9. april 1940 fløy et tysk fly fremfor huset vårt. Jeg så inn på flyveren ...

Min vane tro om morgenen sitter jeg på kne på den rosemalte kisten som står under et av vinduene og ser utover.

Med ett kommer det en ildkule nede fra byen, stor og skinnende. Det er veldig rart og skremmende. Jeg husker ikke lenger om jeg hørte noe, men inntrykket av ildkulen har sittet fast i alle år. Jeg har fremdeles bevart synsinntrykket.

Vel, jeg drar hjemmefra og går mot Haukeland skole. På veien møter jeg voksne som ber meg gå hjem igjen, det blir ingen skole i dag. Vet først ikke om jeg skal tro dette, det virker jo litt rart.

En nabo ber meg gå til en tante av meg i Inndalen. Naboen skal gi beskjed til mamma når hun kommer hjem fra kontoret. Jeg var vel heldig som gikk da, for jeg opplevde ikke noe på veien.

Hos min tante står mine to kusiner på atten og tyve år klare til å dra til byen med en gang og være med i hjelpearbeidet. Da de endelig kom hjem igjen sent på dagen, var de selvfølgelig helt oppskaket, de hadde opplevd så mye som en tyve-åring vanligvis ikke har befatning med.

Ødeleggelsene også i søndre bydel var store. Svært mange vinduer var blåst inn, blant annet alle store forretningsvinduer på Kronstadtorget (nå Danmarks plass). Disse ble senere tettet igjen med plater og treverk, og ganske små vindusglass satt inn. Merkelig nok gikk ikke et eneste vindu i huset der jeg bodde. Det lå så høyt og fritt at trykkbølgen ikke gjorde noen skade der.

Men etterhvert fikk folk vite om alle kjente som var omkommet eller skadet. Pappas eldste bror Karl, min onkel Kalle, var omkommet på Det Bergenske Dampskibsselskab.

Han var ansatt på kontoret der, og vi fikk vite senere at han hadde forlatt noen kolleger for å hente noe inne på sitt eget kontor. Da smalt det. Karl omkom der, mens de han nettopp hadde snakket med kom ut i sikkerhet.

To av Karls svogre ble skadet på kaien, spesielt gikk det ut over den yngste på 40 år. Jeg husker ham som en veldig snill og barnekjær mann, svært pen. Nå var ansiktet hans helt arret for resten av livet. En av våre

Skribenten med sin onkel Karl Emil Nyheim og mor Marie Fond Nyheim (bakerst, stående) i 1938. Karl ville vært 50 år i 1945.

naboer var kontordame på BDS. Hun ble svært skadet i ansiktet og bar preg av dette resten av livet.

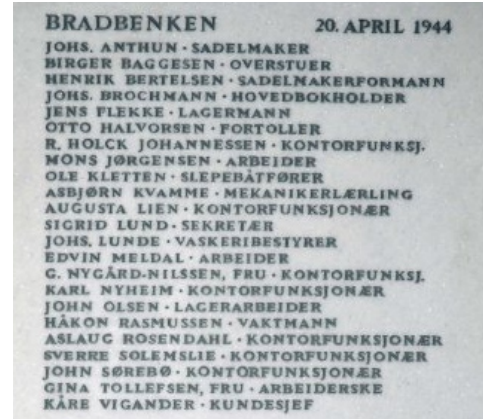
Pappa hadde tuberkulose og oppholdt seg på Granheim Sanatorium i Follebu. Det var en fryktelig påkjenning for ham å få beskjed om at han hadde mistet sin eldste bror i en slik katastrofe. Han kunne i de tider ikke bare reise hjem til Bergen, det var helt umulig.

I et brev i slutten av januar 1944 skriver Karl til sin bror: *"Her er ellers ikke meget som sker, vi har hatt det altfor stille en stund, skjont vi må jo bare være glad for at ikke har hatt episoder som den i Oslo før jul."*

Og da snakker han om Filipstad-eksplosjonen i Oslo 19. desember 1943. Under lossing av ammunisjon fra D/S Selma som kom fra Danmark, inntraff flere eksplosjoner og mange menneskelig gikk tapt. Lite visste han at han selv skulle omkomme ved en lignende ulykke bare kort tid senere i Bergen.

«telegrafer alt vel monrad» (telegram til Marie Fond Nyheim, bergen sendt fra Follebu 21 april 1944)

«har lest bergens tidende min varmeste medfølelse med dere alle hvorledes staar det til ellers her alt bra telefoner hvis mulig hilsen monrad» (telegram til Marie Nyheim, bergen stemplet HASTER, sendt fra Follebu 27 april 1944. Trolig var det

vanskelig å få frem beskjed om at hans bror var omkommet.)

I den tiden var det mange ting barn ble holdt vekke fra, slik som begravelser. Så jeg fikk ikke være med da min onkel Kalle ble begravet på Møllendal 2. mai. Ved graven ble det avsluttet med tre vers av vår fedrelandssalme *«Gud signe vårt dyre fedreland»*.

Karl skriver i brevet i slutten av januar at Astrid, hans kone, *«ikke har vært så bra i den siste tiden»*. Etter begravelsen ble tante Astrid liggende syk, hun var ikke ute av sengen, til hun døde i november 1945. De hadde ingen barn.

Skolene i Bergen ble helt stengt etter eksplosjons-ulykken. Svært mange hadde fått alle vinduer knust. Fridalen skole fungerte som sykehus. Ca fire tusen barn ble evakuert fra Bergen. Umiddelbart etter onkel Kalles begravelse reiste jeg til familie i Sogn og kom ikke tilbake til Bergen før i slutten av august.

Og nå er graven til Karl vekke for lenge siden. Det blir ikke tatt vare på gravene til dem som mistet livet under krigen.

Minneplatene [se over] som ble satt opp i den nye bygningen til BDS er forlenget fjernet og plassert i øverste etasje der svært få ser dem. Men i alle fall er noen av navnene satt opp på Solheim Æreskirkegård. *Et minnesmerke ville være på sin plass.*

Artikkelen er publisert på Minnesmerke for ofrene etter eksplosjonen i Bergen – 20. april 1944, en Facebookgruppe opprettet for å tydeliggjøre behovet for et minnesmerke over alle sivile som omkom.